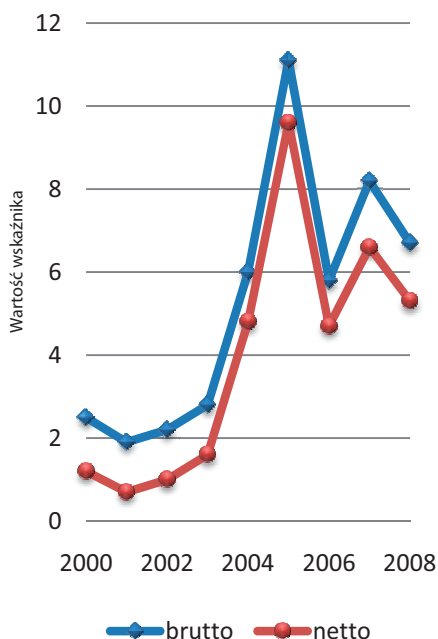

Wskaźnik rentowności obrotu w przemyśle w Poznaniu w latach 2000 - 2008

Źródło: Oddział Statystyki, Analiz i Sprawozdawczości,
Wydział Rozwoju Miasta UMP

nienia. Są to jednak początkowe stadia tego etapu, a zidentyfikowane do roku 2008 przesunięcia w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu pokazują, że gospodarka miasta chociaż stopniowo przesuwiała się w kierunku intensyfikowania zaawansowanych technologii, to nadal wymaga transferu technologii, zwiększenia zakresu wykorzystywania wiedzy w przedsiębiorstwach i podnoszenia innowacyjności produkcji oraz zwiększenia usieczenia gospodarki.¹⁸

Innowacyjność przemysłu i budownictwa miasta Poznania, a w nieco mniejszej mierze aglomeracji poznańskiej, ma głównie charakter imitacyjny, co oznacza, iż wprowadzane innowacje w przeważającej większości nie są wynikiem oryginalnej myśli przedsiębiorców, a jedynie powielają istniejące już wzorce, głównie z powodu zbyt małej współpracy przedsiębiorstw z lokalnymi instytucjami naukowo-badawczymi. Do najbardziej innowacyjnych pod względem wprowadzania nowych produktów i usług należą: przemysł chemiczny, metalowy i meblarski. Najmniejszy zasięg innowacyjności występuje w przemyśle spożywczym oraz maszynowym. Prawie 70% przedsiębiorstw w aglomeracji poznańskiej posiada umowy o współpracy z innymi firmami oraz z uczelniami i jednostkami B+R z regionu, z czego blisko połowa to umowy formalne, najwięcej z branży: chemicznej, maszynowej i elektromaszynowej, metalowej, meblarskiej, motoryzacyjnej oraz spożywczej. Ponad połowa umów dotyczy współpracy w zakresie produkcji i dystrybucji, co trzecia obejmuje kooperację w zakresie B+R. Na podstawie tak wysokich wskaźników można wnioskować, iż dzięki tego rodzaju współpracy w przyszłości można spodziewać się wzrostu innowacyjności tych przedsiębiorstw.

Według raportu opublikowanego w 2007 r. przez Polską Akademię Nauk, do firm o najwyższym poziomie innowacyjności należą w Poznaniu: GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A., H. Cegielski – Poznań S.A., Intel S.A., Volkswagen Poznań Sp. z o.o. oraz YES Biżuteria Sp. z o.o.

Ważną rolę w nowoczesnej gospodarce pełnią firmy działające w sektorach kreatywnych, obejmujących – oprócz szkół wyższych i jednostek naukowo-badawczych – technologie informatyczne, usługi w zakresie architektury, sztuki i mediów, rzemiosło, usługi finansowe, biznesowe i prawne. Branża ta rozwija się w Poznaniu bardzo dynamicznie. W ciągu 5 lat liczba tych firm wzrosła o 45%, najwięcej w sektorach związanych z obsługą prawną i firm (o ponad 70%), usługami IT (o ponad 60%).¹⁹ W 2005 r. co szósta firma zarejestrowana w Poznaniu działała w sektorach kreatywnych, co trzecia firma – w sektorze obsługi prawnej i firm, co szósta – w pośrednictwie finansowym, co ósma – w sektorze architektury, co dziesiąta – w handlu dziełami sztuki i antykami. Większość firm (96%) sektorów kreatywnych stanowiły firmy mikro (zatrudniające do 9 osób), w których pracowało 31% ogółu pracujących. Od 2001 r. liczba pracujących w sektorach kreatywnych zwiększyła się o ponad 30%: najwięcej w usługach IT (o 135%), obsłudze prawnej i firm (o 79%) oraz reklamie (o 40%). W Poznaniu znajdowało się 75% firm sektorów kreatywnych zarejestrowanych na terenie aglomeracji poznańskiej, w których pracowało 83% osób zatrudnionych w tych sektorach.

Według danych Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości do największych firm high-tech działających w Poznaniu należą: Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego Poznań Sp. z o.o., Biofarm Sp. z o.o., GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A., Poznańskie Zakłady Zielarskie Herbapol S.A., Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne Ziółolek Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Farmaceutyczno-Chemiczne Synteza Sp. z o.o., Alma S.A.,

¹⁸ W. M. Gaczek, *Gospodarka oparta na wiedzy w Poznaniu*, Poznań 2009.

¹⁹ T. Strykiewicz, M. Męczyński, K. Stachowiak, *Sektor kreatywny w poznańskiej gospodarce*, Poznań 2009.

Ever Sp. z o.o., ForCom Sp. z o.o., AFG Elektronika Przemysłowa Andrzej Garczarek, Unitech Sp. z o.o., Zakład Obwodów Drukowanych Plater Sp. z o.o., Eterom Sp. z o.o.

3.4. Inwestycje

Poznań jest jednym z najatrakcyjniejszych miast dla inwestorów. W latach 1990-2008 skumulowana wielkość nakładów inwestycyjnych wyniosła 23 mld zł (na 1 mieszkańca – 42 tys. zł). Mimo dużej aktywności inwestorów zagranicznych, w mieście dominują inwestycje finansowane ze źródeł krajowych. Ich udział w ogólnej wielkości inwestycji wynosi 74%, w tym udział nakładów na inwestycje samorządowe Miasta – 6%.

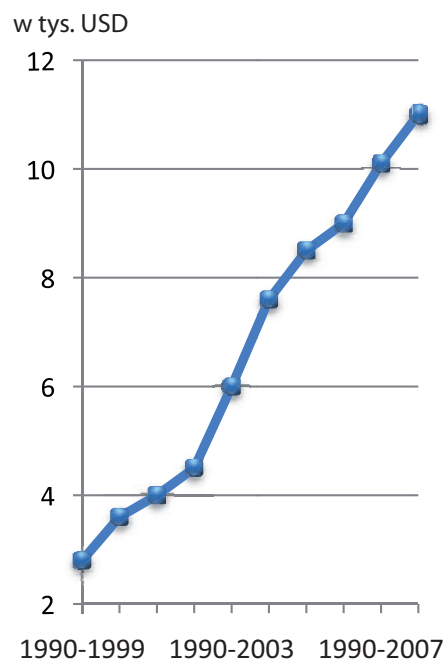
Od połowy lat 90. wysoka atrakcyjność inwestycyjna Poznania (podregion Poznań zajmuje wysokie miejsca w rankingu atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw i podregionów Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową) stanowi zachętę dla inwestorów zagranicznych, którzy podejmują się realizacji licznych przedsięwzięć. Od 1990 roku zainwestowano tutaj ponad 6 mld USD, czyli 11 tys. USD na mieszkańca, przede wszystkim w produkcję przemysłową, zwłaszcza motoryzacyjną, spożywczą i farmaceutyczną oraz handel i usługi. Dynamicznie rozwija się rynek powierzchni biurowych na wynajem oraz usługi BPO²⁰ i SSC.²¹ Ponad 70% kapitału zagranicznego pochodzi z Niemiec, Wielkiej Brytanii, USA, Francji i Japonii, a do największych inwestorów należą: Allied Irish Bank, Apollo Riva, Beiersdorf, Bridgestone, Grupa Dalkia, Exide, GlaxoSmithKline, King Cross Group, Klepierre, Kronospan Holding, Neinver, Period Ricard, SABMiller, Unilever, Volkswagen, von der Heyden Group oraz Wrigley. W Poznaniu działają także centra usług informatycznych, projektowych i finansowo-księgowych oraz B+R tak znanych firm jak: Bertelsmann, Carlsberg, Dalkia, Duni, Franklin Templeton, GlaxoSmithKline, Grace, Kleffmann, MAN, Microsoft, Open Text, Roche, Telcordia, Unilever, Wikia. Zapowiadane są kolejne duże inwestycje w tej dziedzinie.

Miasto Poznań przyciąga nowych inwestorów i wspiera przedsiębiorców już tutaj działających. Przykładem specjalnych instrumentów wsparcia jest opieka indywidualnego doradcy z Urzędu Miasta Poznania dla inwestora, który zainwestuje minimum 5 mln euro lub stworzy minimum 50 miejsc pracy czy refundacja staży poznańskich studentów w firmach IT lub shared services, które utworzą w Poznaniu minimum 100 miejsc pracy (lub 10 w centrum B+R).

Coraz chętniej w Poznaniu inwestuje także prywatny kapitał krajowy. Do największych polskich inwestycji ostatnich lat należy budowa Centrum Handlu, Biznesu i Sztuki „Stary Browar” przez prywatną polską spółkę Fortis Sp. z o.o. oraz budowa Malta Office Park przez spółkę Echo Investment S.A.

Na rozwój Poznania niebagatelny wpływ mają także możliwości korzystania z funduszy unijnych. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej Miasto Poznań oraz firmy i organizacje działające w Poznaniu pozyskały z UE ponad 1 mld zł. Najwięcej środków przeznaczono na rozbudowę infrastruktury transportowej i kanalizacyjnej, bazę naukową, programy badawcze i dydaktyczne.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na mieszkańca w Poznaniu w latach 1990 - 2008

Źródło: Oddział Statystyki, Analiz i Sprawozdawczości, Wydział Rozwoju Miasta UMP

²⁰ BPO (ang. *Business Process Offshoring*) – wydzielanie i przenoszenie nieprodukcyjnych funkcji firm za granicę. Ośrodki BPO obejmują co najmniej pięć rodzajów usług: techniki informacyjne, usługi finansowo-księgowe, badawczo-rozwojowe, logistyczno-magazynowe oraz centra telefoniczne (tzw. call centers).

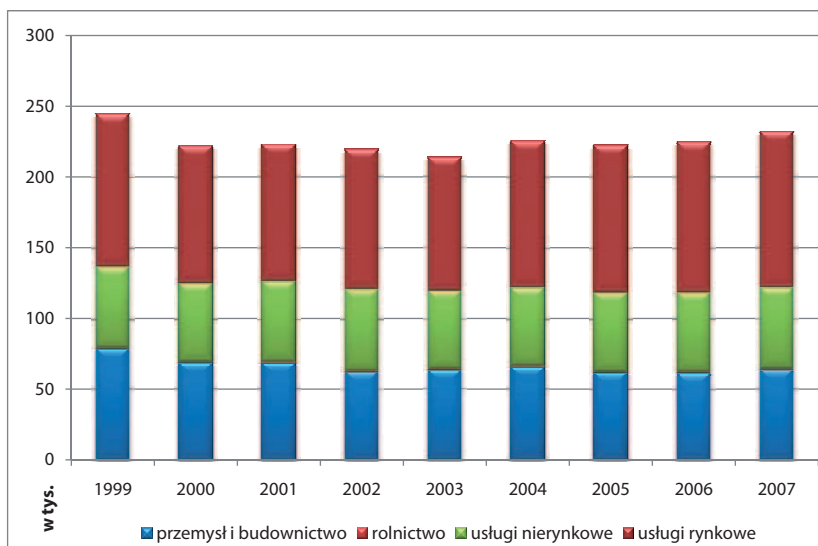
²¹ SSC (ang. *Shared Services*) – usługi współdzielone.

3.5. Pracujący

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego²², 62% poznanianków to osoby aktywne zawodowo. W 2008 r. w Poznaniu pracowało 227,8 tys. osób. Na 1000 mieszkańców przypadało 409 pracujących. Po okresie zmian strukturalnych udział sektora prywatnego ustabilizował się na poziomie ok. 65%. W sektorze usług pracuje, podobnie jak w miastach Europy Zachodniej, 74% mieszkańców Poznania, najwięcej w usługach rynkowych. W przemyśle i budownictwie pracuje 26% ogółu pracujących.

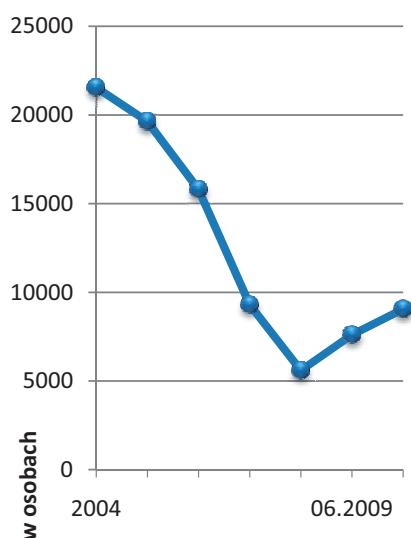
Dominujący udział stanowią pracujący w firmach działających w przetwórstwie przemysłowym, handlu i naprawach, obsłudze nieruchomości i firm oraz edukacji. W dynamicznie rozwijających się w ostatnich latach centrach usług BPO i SSC (należących głównie do przedsiębiorców zagranicznych) pracuje niecałe 2% pracujących. W ostatnich latach największy wzrost udziału pracujących odnotowano w sekcjach: „Przemysł”, „Handel; naprawy” oraz „Obsługa nieruchomości i firm; nauka”.

Struktura pracujących w Poznaniu w latach 1999 - 2007

Źródło: Oddział Statystyki, Analiz i Sprawozdawczości, Wydział Rozwoju Miasta UMP

Liczba bezrobotnych w Poznaniu w latach 2004 - 2009

Źródło: Oddział Statystyki, Analiz i Sprawozdawczości, Wydział Rozwoju Miasta UMP

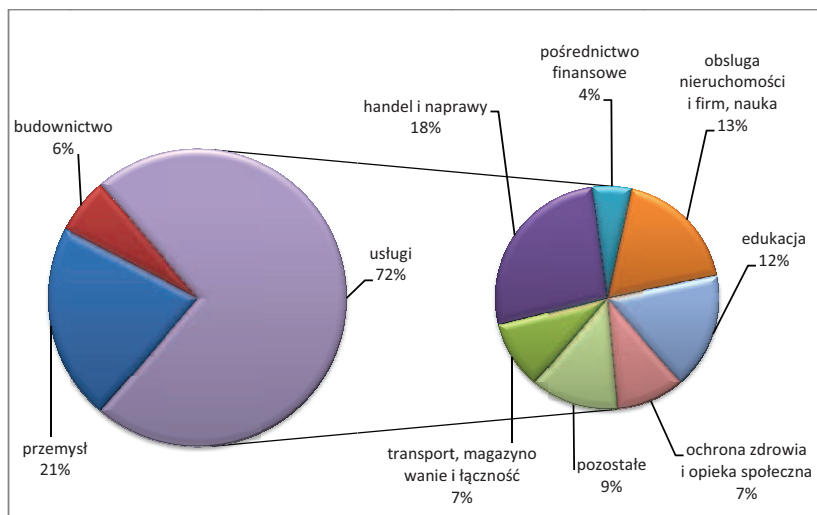
Najwięcej nowych miejsc pracy w ostatnich latach utworzyła grupa małych przedsiębiorstw (zatrudniających do 49 osób), które stanowią 99% wszystkich firm zarejestrowanych w systemie REGON.

Na koniec 2008 r. największym pracodawcą w przemyśle był koncern Volkswagen, zatrudniający ponad 5 tys. pracowników stałych i około 1,5 tys. pracowników tymczasowych, a w edukacji – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (ponad 4 tys. pracowników). Pozostali pracodawcy zaliczający się do sfery dużych firm, zatrudniający powyżej 1000 osób, to m.in.: Bridgestone Poznań sp. z o.o., Enea S.A., GlaxoSmithKline Pharmaceuticals S.A., H. Cegielski Poznań S.A.²³, Kompania Piwowarska S.A., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o., Politechnika Poznańska, Uniq Lisner Sp. z o.o., Uniwersytet Ekonomiczny, Uniwersytet Medyczny, Uniwersytet Przyrodniczy, Urząd Miasta Poznania, Zakład Opieki Zdrowotnej Poznań – Stare Miasto.

²² Strona internetowa GUS - www.stat.gov.pl

²³ H. Cegielski Poznań S.A. boryka się z trudną sytuacją wywołaną kryzysem stoczniowym. Trwają prace naprawcze.

Struktura pracujących w Poznaniu wg sekcji PKD w 2007 roku

Źródło: Oddział Statystyki, Analiz i Sprawozdawczości, Wydział Rozwoju Miasta UMP

3.6. Bezrobocie

Według rejestru Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu na koniec 2008 r. bez pracy pozostawało 5,7 tys. osób. Od połowy lat 90. stopa bezrobocia w Poznaniu jest nie tylko najniższą w województwie, ale należy także do najniższych w Polsce. W grudniu 2008 r. wynosiła ona 1,7% i była najniższa w Polsce (5-krotnie niższa niż stopa bezrobocia dla Polski). W ciągu 2008 r. diametralnie zmieniła się sytuacja na rynku pracy. Po trzech latach zmniejszania się liczby osób poszukujących pracy, co było związane z dużą emigracją zarobkową do krajów UE, od IV kwartału 2008 r. kryzys na rynkach światowych spowodował zwiększenie liczby bezrobotnych oraz wpłynął na zmniejszenie liczby ofert pracy. Od początku roku do grudnia 2009 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła o 3,5 tys. osób, a stopa bezrobocia, chociaż nadal jedna z najniższych w Polsce, wyniosła 3,1%.

Najtrudniej jest znaleźć pracę osobom w wieku od 25 do 34 lat (w grudniu 2008 r. stanowili oni ponad 30% bezrobotnych). Osoby młode, do 25. roku życia, stanowiły blisko 13% ogółu bezrobotnych. Ich liczba zwiększyła się znacząco dopiero pod koniec ubiegłego roku, gdy nastąpiło zmniejszenie atrakcyjności emigracji zarobkowej do krajów Europy Zachodniej, szczególnie do Wielkiej Brytanii i Irlandii. Wśród osób poszukujących pracy 1/3 nie posiadała stażu pracy lub pracowała krócej niż rok. Co czwarty bezrobotny legitymował się wykształceniem gimnazjalnym lub podstawowym, co czwarty posiadał wykształcenie wyższe. Stosunkowo długo pozostawali bez pracy także absolwenci techników (stanowią oni 1/12 bezrobotnych absolwentów) oraz liceów ogólnokształcących (1/9). Problemem jest niedostosowanie kwalifikacji zawodowych osób poszukujących pracy do oczekiwań pracodawców. Uwidacznia się to szczególnie w grupie absolwentów szkół średnich i wyższych i wymaga weryfikacji programów i kierunków kształcenia. Obserwowana sytuacja świadczy również o tym, że zbyt mało młodych ludzi (szczególnie absolwentów techników oraz szkół wyższych) decyduje się na uruchomienie własnej działalności gospodarczej.

W Poznaniu w 2008 r. zwolnienia grupowe objęły 198 pracowników z 10 zakładów pracy. Obecnie to zjawisko się nasiliło. W 2009 r. 68 zakładów pracy zwolniło 1205 osób. Jednocześnie zamiar dokonania takich zwolnień zgłaszają kolejne poznańskie zakłady.

Konkluzje strategiczne:

Poznań ma zrównoważoną gospodarkę. Gospodarkę miasta Poznania charakteryzuje rozwijający się sektor MŚP, zróżnicowane gałęzie przemysłu, dynamiczny sektor usługowy, rozwinięta infrastruktura oraz szybki rozwój handlu.

Gospodarka Miasta Poznania charakteryzuje się wysoką efektywnością na tle innych miast Polski.

Aby gospodarka była stabilnym źródłem rozwoju Poznania poprzez swoją innowacyjność i konkurencyjność, wymaga zwiększenia zakresu wykorzystania wiedzy w przedsiębiorstwach i podnoszenia innowacyjności produkcji oraz zwiększenia usieciowienia.

Rozwój miasta Poznania w obszarze gospodarki powinien zmierzać do wzrostu udziału usług wysokospecjalistycznych oraz stworzenia silnego ośrodka konferencyjnego.

Międzynarodowe Targi Poznańskie będą nadal pełnić bardzo ważną rolę w stymulowaniu rozwoju miasta.

Sytuacja na rynku pracy jest dobra, co wynika z kondycji gospodarki, wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców i wysokiego poziomu inwestycji. Zaobserwowanym problemem jest niedostateczne dostosowanie kwalifikacji zasobów pracy do potrzeb rynku pracy.

W zakresie inwestycji zagranicznych Poznań powinien nadal kłaść nacisk na produkcję zaawansowaną technologicznie, centra usług wspólnych, badania i rozwój, działalność kongresowo-wystawienniczą oraz infrastrukturę rekreacyjno-rozrywkową.